

مقایسه اختلاف آلودگی و خسارت زنبور ساقه خوار غلات در پنج رقم جو در منطقه کرچ

Comparisan of infestation levels and damage caused by cereal sawfly, *Cephus pygmaeus* (L.) (Hym. Cephidae) on five cultivars of barley in Karaj region.

ولی اله غدیری^۱

چکیده

پنج رقم جو طی مدت دو سال (۱۳۷۲ و ۱۳۷۴) از نظر میزان آلودگی و خسارت زنبور ساقه خوار غلات (*Cephus pygmaeus* (L.)) مورد مقایسه و ارزیابی قرار گرفتند. آزمایش در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی با پنج تیمار و چهار تکرار در ایستگاه تحقیقاتی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر اجرا شد. تیمارها عبارت بودند از پنج رقم جو شامل U.N.K، ریحان، فائز، کارون و دسناد. درصد آلودگی ساقه‌ها و هم چنین میزان کاهش وزن دانه در ارقام مورد بررسی و در کلیه تکرارها تعیین گردید. بر روی مشاهدات اندازه‌گیری شده، در پایان سال دوم تجزیه واریانس مرکب صورت گرفت و میانگین‌ها به روش دانکن گروه بندی شدند. محاسبات آماری نشان داد که در بین ارقام مورد آزمایش از نظر درصد آلودگی و درصد کاهش وزن دانه اختلاف معنی دار وجود دارد. رقم فائز با میانگین آلودگی ۰/۷۴ درصد کمترین و رقم کارون با میانگین ۱۰/۳۱ درصد بیشترین آلودگی را به آفت داشت. از نظر کاهش وزن دانه جو دسناد با میانگین ۵/۲۹۶ درصد کمترین و ریحان با میانگین ۱۳/۲۵ درصد بیشترین کاهش وزن را نشان داد.

واژه‌های کلیدی: جو، زنبور ساقه خوار، درصد آلودگی و کاهش وزن دانه.

مقدمه

زنبور ساقه خوار (*Cephus pygmaeus* (L.)) یکی از آفات مهم گندم و جو محسوب می‌شود که در صورت بالا بودن تراکم جمعیت می‌تواند خسارت قابل توجهی وارد کند. خسارت آفت منحصراً توسط لارو و به دو طریق وارد می‌شود. یکی تغذیه لارو از بافت داخلی ساقه که سبب کاهش وزن دانه‌ها می‌شود و دوم جدا شدن ساقه‌ها از محل طوقه (قسمتی که لارو قبل از تشکیل پیله و مستقر شدن در محل طوقه جویده و نازک می‌کند) که باعث خوابیدن ساقه‌های آلوده در مزرعه و عدم برداشت قسمتی از محصول می‌شود (غدیری ۱۳۷۳). در سال‌های اخیر تراکم جمعیت این حشره در بسیاری از نقاط

کشور از جمله استان‌های تهران، مرکزی، فارس، کرمانشاه کردستان و غیره رو به افزایش نهاده است (غدیری، ۱۳۷۲). بررسی‌های انجام شده نشان داده که آلودگی و میزان خسارت این آفت در ارقام مختلف گندم و جو متفاوت است، به همین جهت یکی از راه‌های مؤثر جهت جلوگیری از خسارت این حشره انتخاب ارقامی است که کمتر مورد حمله این آفت قرار گرفته و خسارت کمتری متحمل شوند. دواچی (۱۳۳۳) می‌نویسد، این حشره گندم‌های پائیزه و زودرس را مورد حمله قرار می‌دهد، بنابراین در نقاطی که این آفت شیوع دارد باید در صورت امکان گندم‌های بهاره و دیررس کاشته شود. صحراگرد (۱۳۵۸) جهت کاهش جمعیت و خسارت این آفت

تاریخ دریافت: ۱۳۷۸/۱۱/۲۴

۱- عضو هیأت علمی مؤسسه تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی